

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2018-3-34 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 19-07/81-33
Karar Tarihi : 13.02.2019

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Adem BİRCAN, Ahmet ALGAN,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Şükran KODALAK

B. RAPORTÖRLER : İsmail Yücel ARDIÇ, Pelin TEBER

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : - JTI Yaprak Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Temsilcileri: Av. Şahin ARDIYOK, Av. Gediz ÇINAR
Büyükdere Cad. Bahar Sok. No:13 River Plaza Kat:11-12 34394
Levent Şişli, İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** JTI Yaprak Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş., Prestij Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve İsmet ÇAKIN arasında akdedilen Çerçeve Anlaşma ve Yaprak Tütün Tedarik Sözleşmesi başlıklı sözleşmelere muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 20.04.2018 tarih ve 3246 sayı ile giren ve eksiklikleri 25.01.2019 tarihinde tamamlanan bildirim üzerine düzenlenen 06.02.2019 tarih ve 2018-3-34/MM sayılı Ön İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, Yaprak Tütün Tedarik Sözleşmesi'nin (Tedarik Sözleşmesi) 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) ile sağlanan grup muafiyeti kapsamında olduğu, ancak Çerçeve Anlaşma'nın süre koşulu nedeniyle grup muafiyetinden yararlanamayacağı, bununla birlikte Çerçeve Anlaşma'ya 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet tanınabileceği ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) Başvuru ile, yaprak tütün piyasasında faaliyet gösteren Prestij Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş. (PRESTİJ), onun tek hissedarı İsmet ÇAKIN ve sigara gibi tütün mamullerinin üretimi alanında faaliyet gösteren JTI Yaprak Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş. (JTI) tarafından gerçekleştirilmek istenen stratejik işbirliği kapsamındaki sözleşmelere 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınması talep edilmiştir.

G.1. İlgili Taraflar

G.1.1. JTI Yaprak Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş. (JTI)

- (5) JTI, JT International SA'nın (JTSA) kontrolünde olup, Japan Tobacco Inc. iştiraklerindedir. JTI Grubu ağırlıklı olarak sigara ve diğer tütün mamullerinin üretimi ve ticareti alanında faaliyet göstermektedir. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu çeşitli ülkelerde 26 üretim tesisi ile faaliyetlerini yürüten JTI Grubu'nun piyasaya sunduğu sigara markaları arasında *Camel*, *Mild Seven*, *Winston* gibi markalar yer almaktadır. Türkiye'de bulunan üretim tesisinde ise *Monte Carlo*, *More*, *Salem*, *LD* ve *Anadolu* markalı sigaraların üretimi ve satışı yapılmaktadır. JTI Grubu'nun sigara ve tütün

alanındaki faaliyetlerinin dışında, ilaç ve işlenmiş gıda endüstrisinde de çalışmaları ve faaliyeti bulunmaktadır.

- (6) JTSA'nın Türkiye'de JTI, JTI Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş. (JTI SANAYİ) ve JTI Tütün Ürünleri Pazarlama A.Ş. (JTI PAZARLAMA) olmak üzere üç iştiraki bulunmaktadır. Bildirime konu sözleşmelerin tarafı olan JTI, piyasadaki temin ettiği yaprak tütünü yine piyasadaki teşebbüslere işletmekte, işlenmiş tütünün bir kısmını JTSA'ya, kalan kısmını ise JTI SANAYİ'ye satmaktadır. JTI SANAYİ ise aldığı işlenmiş tütünden sigara imal etmekte olup, bu sigaraların bir kısmını iç pazarda satılması amacıyla JTI PAZARLAMA'ya geri kalan kısmını ise, ihraç edilmesi amacıyla JTSA'ya satmaktadır. Ayrıca JTI SANAYİ hammadde ve diğer girdilerin (kağıt vb.) JTSA ve iştiraklerinden veya üçüncü kişilerden satın alınması ve ithal edilmesi işiyle de iştirak etmektedir. JTI PAZARLAMA ise, her türlü tütün ürününün satın alınması, ürettirilmesi, Türkiye'de toptan ve perakende ticaretinin yapılması alanında faaliyet göstermektedir.

G.1.2. Prestij Tütün Sanayi ve Ticaret A.Ş. (PRESTİJ)

- (7) 2005 yılında kurulan PRESTİJ, üreticilerden yaprak tütün tedariki alanında faaliyet göstermektedir. Üreticilerden temin ettiği yaprak tütünü depolama, nakliye gibi yan hizmetlerle birlikte tütün mamulleri üreticilerine satmaktadır. Teşebbüs halihazırda İsmet ÇAKIN'ın tek kontrolü altında bulunmaktadır.

G.2. İlgili Pazar

G.2.1. İlgili Ürün Pazarı¹

- (8) Başvuruya konu sözleşmeler esas olarak yaprak tütün alım satımına ve yine yaprak tütün ile ilgili verilecek diğer hizmetlere dayanmaktadır. Çerçeve Anlaşma ve Tedarik Sözleşmesi'nde yaprak tütün, "*işlenmemiş şark tipi yeşil tütün yaprağı anlamına gelip, İzmir ve Samsun şark tipi tütün yaprağı çeşitleri dahildir ve bunlarla sınırlı değildir*" şeklinde tanımlanmıştır. Yaprak tütün, kurutulup işlenmek suretiyle sigara ve diğer tütün mamullerinin (puro, sigarillo, nargilelik tütün mamulü, enfiye, pipo tütünü gibi) üretiminde kullanılan tek yıllık bir tarım ürünüdür. Yaprak tütünün "şark tipi"², "virginia tipi" ve "burley tipi" olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. İngiliz harmanı sigaralar sadece virginia tipi yaprak tütünden elde edilirken, Amerikan harmanı olarak adlandırılan sigaralar bahse konu üç tip yaprak tütünün harmanlanmasından meydana gelmektedir. Bunlar dışında şark tipi tütün ürünlerinin üretiminde ise şark tipi yaprak tütün kullanılmaktadır.
- (9) Yaprak tütün hem iç pazarda üretilmekte hem de başta Brezilya olmak üzere Hollanda, Hindistan gibi farklı ülkelere ithal edilerek tütün mamullerinin üretim sürecine dahil edilmektedir. Ülkemizde yerli tütün üretiminin büyük çoğunluğunu şark tipi tütün oluşturmakta, az miktarda virginia ve burley tipi tütün de yerli olarak üretilmektedir.
- (10) Tütün Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunun (TAPDK) 2017 yılı verilerine göre 91.107.731 kg şark tipi, 2.557.978 kg virginia ve burley tipi tütün yetiştirilmiştir. Bir diğer ifadeyle yerli üretimin %97 gibi büyük bir kısmının şark tipi tütünden oluştuğu görülmektedir. Bununla birlikte, aşağıda yer alan, Tablo 1 incelendiğinde, 2003-2017 yılları arasında sigara üretiminde kullanılan hammadde tercihinin yerli tütünden ithal tütüne kaydığı görülmektedir. Yerli tütünün ekseriyetle şark tipi, ithal tütünün

¹ İlgili ürün pazarının belirlenmesinde temel olarak 19.09.2002 tarih ve 02-56/699-283 sayılı (yaprak tütün Alıcıları kararı), 03.05.2004 tarih ve 04-31/365-91 sayılı (Sigara Üreticileri kararı), 11.03.2005 tarih ve 05-14/168-61 sayılı (Dimon-Standard Commercial kararı), 14.09.2011 tarih ve 11-47/1178-419 sayılı (JTI-Sunel kararı) Kurul kararlarından, Tarım ve Orman Bakanlığı Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı web sitesinden (bkz. <https://www.tarimorman.gov.tr/TADB/Menu/22/Tutun-Ve-Tutun-Mamulleri-Daire-Baskanligi>, Erişim Tarihi:15.01.2019) ve Bildirim Formundan faydalanılmıştır.

² Şark tipi tütün oryantal veya Türk tütünü olarak da bilinmektedir.

çoğunluğunun ise virginia ve burley tipi tütünden oluştuğu dikkate alındığında, şark tipi tütünün iç pazar sigara üretimindeki ağırlığını kaybettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Türkiye'deki Sigara Üreticilerinin Yıllar İtibarıyla Kullandığı Yerli ve İthal Tütün Oranları (%)

Yıl	Yerli Tütün ³	İthal Tütün ⁴
2003	42,07	57,93
2004	48,26	51,74
2005	41,97	58,03
2006	35,06	64,94
2007	32,14	67,86
2008	25,69	74,31
2009	23,76	76,24
2010	20,42	79,58
2011	19,05	80,95
2012	17,42	82,58
2013	15,82	84,18
2014	14,00	86,00
2015	13,24	86,76
2016	13,33	86,67
2017	12,20	87,80

Kaynak: TAPDK verileri

- (11) Bu noktada farklı yaprak tiplerinin birbirleri ile ikame ilişkisi değerlendirilmelidir. Bahsi geçen üç tip yaprak tütünün üretim yöntemleri ve teknolojileri, içerdikleri nikotin ve şeker oranı ile fiyatları açısından ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Virginia ve burley tipi tütünler yetiştirildikleri coğrafya, işlenmeleri için gereken teknoloji ve *know-how* ile fiyat unsurları bakımından birbirleriyle benzeşiyor olsa da içerdikleri nikotin ve şeker oranlarının farklılaşması sebebiyle ikame olarak kabul edilmemektedirler. Şark tipi tütün ise, virginia ve burley tipi tütünlere tamamen farklı yöntemlerle kurutulmakta ve sınırlı bir coğrafyada yetiştirilmektedir. Yine, şark tipi tütünün işleme tesisinin kurulması için gereken ilk yatırım maliyeti de virginia ve burley tipi tütünlerekinden ayrılmaktadır. Şark tipi tütünün ihtiva ettiği nikotin ve şeker oranı da diğer iki tip tütünlerekinden farklılaşmaktadır. Ayrıca, belirli bir pazar gücüne sahip olan sigara üreticileri, taleplerini üç tip yaprak tütüne de yöneltmektedirler. Sonuç olarak, şark tipi yaprak tütünün arz ve talep bakımından diğer yaprak tütün tipleri ile ikame edilebilir olmadığı değerlendirilmektedir. Bildirime konu sözleşmelerin sadece şark tipi yaprak tütün tedarikini kapsamaması sebebiyle, ilgili ürün pazarı “şark tipi yaprak tütün pazarı” olarak belirlenmiştir.

G.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (12) TAPDK verilerine göre, yaprak tütün İç Anadolu Bölgesi hariç olmak üzere Türkiye'nin altı bölgesinde yetiştirilmektedir. Ege Bölgesi'nin üretimde ilk sırada yer aldığı, ardından Güneydoğu ve Karadeniz bölgelerinin geldiği görülmektedir⁵. Çerçeve Anlaşma'ya göre PRESTİJ, Türkiye'deki seçilmiş üreticilerden temin edeceği yaprak tütünü JTI'ya satacaktır. Bir başka deyişle, seçilmiş üreticilerin belirlenmesinde herhangi bir bölge sınırlamasına gidilmediği ifade edilmiştir. Taraflar arasındaki sözleşmelerin Türkiye genelinde yetiştirilen yaprak tütünü kapsamaması ve Türkiye'nin farklı bölgeleri arasında rekabet koşulları arasında önemli bir farklılık olmaması sebebiyle ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

³ Yerli tütün kalemi şark, virginia ve burley tipi tütün verilerini kapsamaktadır.

⁴ İthal tütün kaleminin yarısından fazlasını virginia ve burley tipi tütün oluşturmakta, kalan kısımda ise homojenize tütün, ham tütün damarı, şişirilmiş damar, şişirilmiş tütün, kırık tütün gibi diğer ürünler bulunmaktadır.

⁵ TAPDK'nın web sitesinde yayımlanan 2017 ürünü yaprak tütün üretim verilerinden, Ege ve Karadeniz bölgelerinde tamamen sözleşmeli, Güneydoğu Bölgesi'nde yarı yarıya sözleşmeli ve sözleşmesiz, Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise çoğunlukla sözleşmesiz üretim yapıldığı tespit edilmiştir.

G.3. Değerlendirme

G.3.1. Bildirime Konu Sözleşmeler ve 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

- (13) JTI, PRESTİJ ve İsmet ÇAKIN arasında akdedilen Çerçeve Anlaşma, taraflar arasında kurulmak istenen uzun süreli stratejik işbirliğinin genel hüküm ve şartlarını içermektedir. Ayrıca taraflardan JTI ve PRESTİJ, Çerçeve Anlaşma ile eş zamanlı olarak Tedarik Sözleşmesi'ni imzalamışlardır⁶.
- (14) Her iki sözleşmeye göre, PRESTİJ seçilmiş üreticilerden münhasıran satın aldığı yaprak tütününü, yine münhasıran JTI'ya satacak ve bunun yanında bazı hizmetleri sağlayacaktır⁷. Seçilmiş üreticilerin Türkiye'deki yaprak tütün yetiştiricileri arasından belirleneceği kararlaştırıldığından, bölge Türkiye olarak belirlenmiştir⁸. Taraflar seçilmiş üreticilerin yetiştirdikleri yaprak tütününü, üreticiler ile PRESTİJ arasında imzalanacak standart sözleşmeler gereğince⁹, münhasıran PRESTİJ'e satacağını, JTI'nın ise Çerçeve Anlaşma'nın süresi boyunca yaprak tütün ihtiyacını münhasıran PRESTİJ'den karşılayacağını, başka tedarikçilerden yaprak tütün satın almayacağını ifade etmiştir. Yine, Tedarik Sözleşmesi'nde PRESTİJ'in, JTI'nın yazılı iznini almadan JTI dışında herhangi bir kişiye yaprak tütün veya başkaca tütün ürünü tedarik etmeyeceği veya bu ürünlere yönelik olarak herhangi bir kişi için tedarikçi, acente ve temsilci sıfatıyla hareket etmeyeceği kararlaştırılmıştır¹⁰. PRESTİJ'in söz konusu yükümlülüğünün yalnızca Tedarik Sözleşmesi süresince geçerli olduğu, bu sözleşmenin sona ermesinin ardından PRESTİJ'in JTI dışındaki alıcılara yaprak tütün tedarik etmesinin önünde bir engel bulunmadığı ifade edilmiştir.
- (15) Tedarik Sözleşmesi'ne göre, PRESTİJ doğrudan doğruya seçilmiş üreticilerle standart satın alma sözleşmeleri yapmak suretiyle yaprak tütününü münhasıran bu üreticilerden satın alacaktır. Seçilmiş üreticilerle kurulacak ilişkilerden, bedellerin ödenmesinden ve bazı tarım desteklerinin verilmesinden PRESTİJ'in sorumlu olacağı kararlaştırılmıştır¹¹.
- (16) Çerçeve Anlaşma'nın yürürlük tarihi 01.01.2018 olup, 30.03.2028 tarihinde kendiliğinden sona erecektir¹². Taraflardan JTI ve PRESTİJ, Çerçeve Anlaşma ile eş zamanlı olarak 01.01.2018 tarihinde Tedarik Sözleşmesi'ni imzalamışlardır. Tedarik Sözleşmesi ise beş mahsul yılı¹³ boyunca geçerli olacak ve 30.03.2023 tarihinde kendiliğinden sona erecektir.
- (17) Bildirilen sözleşmelerin rekabet etmeme ve tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içermeleri nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu anlaşılmıştır. Bu çerçevede aşağıda öncelikle sözleşmelerin 2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan grup muafiyetinden yararlanıp yararlanmadığı incelenmiştir.

⁶ Bildirim Formunda kurulacak stratejik işbirliğinin ilk adımında Tedarik Sözleşmesi'nin, ikinci adımında ise Acentelik Sözleşmesi'nin yer aldığı açıklanmış, ancak daha sonra taraf iradelerinin Acentelik Sözleşmesi'nden vazgeçildiği yönünde geliştiği bildirilmiştir. Bu sebeple kararda Bildirim Formu ekinde yer alan sözleşmeler değil, cevabi yazı ekinde yer alan Çerçeve Anlaşma ve Tedarik Sözleşmesi esas alınmıştır.

⁷ Çerçeve Anlaşma paragraf E ve Tedarik Sözleşmesi madde 2.

⁸ Çerçeve Anlaşma'nın Tanımlar bölümü.

⁹ Tedarik Sözleşmesi'nin Tanımlar bölümünde satın alma sözleşmesi, tedarikçi (PRESTİJ) ile seçilmiş üreticiler arasında, Tedarik Sözleşmesi süresi içinde yapılmak üzere her yıl ilgili idare tarafından yayımlanan sözleşme olarak tanımlanmaktadır.

¹⁰ Tedarik Sözleşmesi madde 2.2.

¹¹ Tedarik Sözleşmesi madde 4.

¹² Çerçeve Anlaşma madde 11.

¹³ Çerçeve Anlaşma'nın Tanımlar bölümünde mahsul yılı, yaprak tütünün üretilip hasat edildiği, bir takvim yılında 1 Ocak'tan başlayıp takip eden takvim yılının 30 Mart'ında sona eren dönem olarak tanımlanmıştır.

G.3.2. Grup Muafiyeti Değerlendirmesi

- (18) Bildirime konu sözleşmeler nitelik itibarıyla, yaprak tütün tedarik pazarında faaliyet gösteren PRESTİJ ile alt pazarda tütün mamulleri üretimi işiyle iştigal eden JTI arasında akdedilmiş olup, rekabet hukuku bağlamında dikey anlaşmalardır. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca dikey anlaşmalar, sağlayıcının anlaşma konusu mal veya hizmetleri sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %40'ı aşmaması koşuluyla Kanun'un 4. maddesinden muaf tutulabilmektedir.
- (19) Bildirilen sözleşmeler çerçevesinde JTI'nin yaprak tütünü münhasıran PRESTİJ'den tedarik edecek olması nedeniyle PRESTİJ'in; yine sağlayıcı seviyesindeki PRESTİJ'in ürünleri münhasıran JTI'ya satacak olması sebebiyle de JTI'nin pazar payları incelenmiştir¹⁴.

Tablo 2: PRESTİJ'in Türkiye Şark Tipi Yaprak Tütün Pazarındaki Pazar Payı

Yıl	Toplam Alım Miktarı ¹⁵ (Kg)	PRESTİJ'in Alım Miktarı (Kg)	Pazar Payı (%)
2017	57.812.975	(.....)	(.....)
2016	59.578.559	(.....)	(.....)
2015	64.872.441	(.....)	(.....)

Kaynak: Bildirim Formu

Tablo 3: JTI'nin Türkiye Şark Tipi Yaprak Tütün Alım Pazarındaki Pazar Payı

Yıl	Toplam Alım Miktarı (Kg)	JTI Tütün Alım Miktarı (Kg)	Pazar Payı (%)
2017	57.812.975	(.....)	(.....)
2016	59.578.559	(.....)	(.....)
2015	64.872.441	(.....)	(.....)

Kaynak: Cevabi Yazı Kapsamında Yapılan Hesaplamalar

- (20) Tablolardan anlaşıldığı üzere, PRESTİJ'in üreticilerden yaprak tütün alım pazarındaki payı %(.....) seviyesinde seyrederken, JTI'nin yaprak tütün alım pazarındaki payı %(.....) civarındadır. Bu bakımdan, tarafların ilgili pazardaki paylarının %40 eşliğinin altında kaldığı anlaşılmaktadır.
- (21) Diğer yandan rekabet etmeme yükümlülüğü içeren sözleşmelerin beş yılı aşmaması 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanmanın bir diğer koşuludur. Bununla birlikte, Çerçeve Anlaşma 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe girecek olup 30.03.2028 tarihinde kendiliğinden sona erecektir. Dolayısıyla 2002/2 sayılı Tebliğ'de öngörülen süre sınırının aşılması sebebiyle, Çerçeve Anlaşma'nın 2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan grup muafiyetinden yararlanamayacağı kanaatine varılmıştır.
- (22) 01.01.2018 tarihinden itibaren yürürlüğe girerek beş mahsul yılı boyunca geçerli olacak şekilde 30.03.2023 tarihinde sona erecek olan Tedarik Sözleşmesi ise 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanabilmektedir.

G.3.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

- (23) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca Çerçeve Anlaşma'ya bireysel muafiyet tanınabilmesi için anılan Sözleşme'nin 4054 sayılı Kanun'un ilgili maddesinin birinci fıkrasında öngörülen iki olumlu, iki olumsuz koşulu birlikte sağlaması gerekmektedir.

a) Malların Üretim veya Dağıtım ile Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

- (24) Bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki yasaklamadan muaf tutulabilmesi için öncelikle anlaşma konusu malın üretimi ve dağıtım ile ilgili olarak bir

¹⁴ Söz konusu ürünün homojen nitelik arz etmesinden dolayı, miktar ve değer bakımından hesaplanan verilerin birbirine yakın olduğu görüldüğünden, kararda yapılan hesaplamalarda miktar verileri dikkate alınmıştır.

¹⁵ İlgili coğrafi pazar Türkiye olarak belirlendiğinden, toplam alım miktarı bakımından TAPDK web sitesinde yayımlanan Türkiye şark tipi yaprak tütün verileri esas alınmıştır.

gelişme veya iyileşme olması ya da ekonomik veya teknik gelişme sağlanması gerekmektedir. İlgili bentte kastedilen iyileşme ve gelişmelerin, sadece teşebbüslerin kendi açılarından sağlayacakları menfaat veya kazanç şeklinde değil, aynı zamanda ekonomiye yapacakları somut katkı şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

- (25) Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, tütün mamullerinin üretiminde şark tipi yaprak tütünün kullanılma oranı azalma eğilimindedir. Nitekim Kurul'un 2011 tarihli "JTI-Sunel" kararında da söz konusu piyasada daralma yaşandığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak, Türkiye'de yaprak tütün üretiminin profesyonel işletmelerden ziyade, ekseriyetle aile ölçeğinde yapıldığı ifade edilmektedir. Bu nedenle şark tipi yaprak tütün pazarında arz güvencesinin ve devamlılığının sağlanması daha da önem kazanmaktadır. Bu noktada üreticilere belirli bir gelir güvencesi sunulan, böylelikle talep belirsizliğinin minimize edildiği hallerde arz güvencesinin ve devamlılığının sağlanabileceği değerlendirilmektedir. Bildirim Formunda da standartları karşılayan ürünlerin JTI tarafından satın alınacağına garanti edildiği ifade edilmektedir.
- (26) Bildirilen işlem ile gerçekleştirilecek bir diğer iyileşme ise, ürünün yetiştirilmesinde ve tedarik sürecinde verimliliği artırmaya yönelik bilgi, tecrübe ve *know-how* paylaşımıdır. Bu noktada PRESTİJ'in sektörde edindiği tecrübe ve üreticilere yönelik bilgi birikimi, JTI'nın tedarik sürecini daha verimli hale getirebilecektir. Öte yandan, üretimin verimliliğini, böylelikle tütünün kalitesini artıracak yöntemlerin JTI tarafından üreticilere aktarılması da beklenen faydalardan biridir. Zira yaprak tütün, tütün mamullerinin kalitesini belirleyen önemli bir girdidir. Bu sebeple, yaprak tütünün kalitesinin artması doğal olarak sigara gibi tütün mamullerinin de kalitesini artırmaktadır. Özellikle profesyonel üretim metodunun yoğun olmadığı bu gibi sektörlerde, söz konusu bilgi aktarımının, verimliliği artırma konusunda daha da önem kazandığı değerlendirilmektedir.
- (27) Açıklamalar ışığında Çerçeve Anlaşma'nın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan koşulu sağladığı değerlendirilmektedir.

b) Tüketicinin Bundan Yarar Sağlaması

- (28) Bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinden muaf tutulabilmesi için aranan ikinci koşul ise aynı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan koşulun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan faydadan tüketicilerin de yarar sağlamasıdır. Her ne kadar tütün ürünlerinin sağlığa zararlı olduğu bilinse de yaygın kullanımı olan bu ürünlerin kaliteli şartlar altında üretiminin yapılmasında tüketici faydası bulunduğu değerlendirilmektedir. Belirli bir kalite standardı uygulama politikası neticesinde JTI tarafından üreticilere aktarılacak olan *know-how* sayesinde tüketicinin daha kaliteli yaprak tütünden imal edilmiş tütün ürünü tüketmesi sağlanacaktır. Dolayısıyla Çerçeve Anlaşma'nın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan koşulu sağladığı değerlendirilmektedir.

c) İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

- (29) Bireysel muafiyet değerlendirmesinde aranan kümülatif şartlardan biri de anlaşmanın ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabeti ortadan kaldıracak sonuçlar yaratmamasıdır. Münhasırlık ve tek alıcıya sağlama hükümleri içeren dikey anlaşmalar bakımından, rakip sağlayıcıların pazara ve rakip alıcıların da girdiye erişiminin engellenip engellenmediği de incelenmelidir. Bu sebeple, JTI'nın şark tipi yaprak tütün alım ve tütün ürünleri pazarlarındaki konumu ile PRESTİJ'in şark tipi yaprak tütün pazarındaki konumu değerlendirilmiştir.
- (30) Rakip sağlayıcıların alt pazara erişimi konusunda Tablo 3 incelendiğinde, JTI'nın şark tipi yaprak tütün alım pazarındaki payının yaklaşık %(.....) düzeyinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, JTI'nın yaprak tütünü münhasıran PRESTİJ'den tedarik

19-07/81-33

etmesi halinde pazarın ancak küçük bir kısmının rakip sağlayıcılara kapandığı değerlendirilmektedir. Ayrıca Tablo 4'te yer alan tütün ürünleri pazarında JTI ve en büyük beş rakibinin 2017 yılı pazar payları incelendiğinde de Philip Morris International'ın (PMI) (.....), JTI'nin PMI ve British American Tobacco (BAT) gibi iki güçlü rakiple rekabet halinde olduğu, diğer üreticilerin payının ise ihmal edilebilir oranlarda seyrettiği görülmektedir.

Tablo 4: JTI ve En Büyük Beş Rakibinin 2017 Yılı Pazar Payları

Tütün Ürünleri Üreticileri	Pazar Payı (%)
PMI	(.....)
JTI	(.....)
BAT	(.....)
European Tobacco	(.....)
Imperial Tobacco	(.....)
KT&G	(.....)
Kaynak: Bildirim Formu, Cevabi Yazı	

- (31) Rakip alıcıların üst pazara erişimi noktasında Tablo 2 incelendiğinde ise, PRESTİJ'in şark tipi yaprak tütün pazarındaki payının %(.....) civarında seyrettiği görülmektedir. PRESTİJ'in yaprak tütünü münhasıran JTI'a tedarik ettiği durumda, girdi pazarının yalnızca küçük bir bölümünün rakip alıcılara kapandığı söylenebilecektir. Nitekim rakip alıcılar aşağıda Tablo 5'te pazar paylarına yer verilen diğer sağlayıcılardan şark tipi yaprak tütün tedarik edebilecektir.

Tablo 5: PRESTİJ ve En Büyük Beş Rakibinin Pazar Payları

Yaprak Tütün Tedarikçileri	Pazar Payı (%)
T.T.L Tütün San. ve Dış Tic. A.Ş.	(.....)
Socotab Yaprak Tütün San. ve Tic. A.Ş.	(.....)
Sunel Ticaret Türk A.Ş.	(.....)
Aliance One Tütün A.Ş.	(.....)
Öz-Ege Tütün San. Tic. A.Ş.	(.....)
PRESTİJ	(.....)
Kaynak: Bildirim Formu	

- (32) Yukarıdaki açıklamalar ışığında, münhasırlık ve tek alıcıya sağlama yükümlülüklerinin ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabeti ortadan kaldırmadığı, dolayısıyla Çerçeve Anlaşma'nın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendindeki koşulu sağladığı değerlendirilmektedir.

d) Rekabetin (a) ve (b) Bentlerindeki Amaçların Elde Edilmesi İçin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

- (33) Çerçeve Anlaşma'nın yürürlükte olduğu süre boyunca JTI'nin yaprak tütünü münhasıran PRESTİJ'den temin edeceği belirtilmiştir. On mahsul yılı boyunca devam edecek olan söz konusu rekabet etmeme yükümlülüğünün, etkinlik kazanımı ve tüketici faydasının sağlanması için rekabeti zorunlu olandan fazla sınırlanmaması gerekmektedir. Sözleşmelerin makul oranda uzun bir süreyi kapsamaması, daralan pazarlarda arz güvenliğinin ve devamlılığının sağlanabilmesi için gerekli olabilmektedir. Ayrıca, bildirilen sözleşmeler taraflar arasında yalnızca alım satımı değil, JTI'nin sektör hakkındaki *know-how*'ünün aktarılmasını da kapsadığından sözleşme süresinin uzunluğu aktarılacak bilginin hacmini de etkilemektedir. Kurul'un "JTI-Sunel"¹⁶ kararında da yaprak tütünün temini ve işlenmesi amacıyla taraflar arasında on beş yıllık süre için akdedilen sözleşmelere bireysel muafiyet tanınmıştır.
- (34) Açıklamalar ışığında, Çerçeve Anlaşma için kararlaştırılan on yıllık sürenin, ekonomik kazanım ve tüketici faydasının elde edilmesi için gerekli olduğu, dolayısıyla söz konusu

¹⁶ 14.09.2011 tarih ve 11-47/1178-419 sayılı Kurul kararı.

19-07/81-33

anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendindeki koşulu sağladığı değerlendirilmektedir.

H. SONUÇ

- (35) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,
- Bildirime konu Çerçeve Anlaşma'nın ve Yaprak Tütün Tedarik Sözleşmesi'nin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduklarına,
 - Yaprak Tütün Tedarik Sözleşmesi'nin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına,
 - Ancak Çerçeve Anlaşma'nın aynı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamadığına,
 - Bununla birlikte Çerçeve Anlaşma'ya 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılan koşulların tamamını sağlaması nedeniyle, bireysel muafiyet tanınmasına

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.